

TER BESLUITVORMING
Aan: MPVO

**Kansengelijkheid en
Onderwijsondersteuning**

Van
Persoonlijke levenssfeer
T Persoonlijke levenssfeer - bes

Datum
09 december 2022

Referentie
35107201

Bijlagen

nota

Kamerbrief uitwerking plan van aanpak hoogbegaafdheid

Aanleiding

In het debat passend onderwijs van 30 maart jl. heeft u een plan van aanpak toegezegd gericht op goed aanbod voor (hoog)begaafde leerlingen. Het aanbod schiet hierin tekort.

In de brief van 15 juli 2022¹ is toegezegd om voor het kerstreces de Tweede Kamer per brief te informeren met daarin een specifiek plan van aanpak voor hoogbegaafdheid². In de voorgelegde Kamerbrief wordt de visie "optimale ontwikkelkansen, ook voor (hoog)begaafde leerlingen" gedeeld en worden maatregelen aangekondigd om het aanbod voor (hoog)begaafde leerlingen te verbeteren. Daarnaast is er voor de brainstormsessie een nota ter voorbereiding aan u voorgelegd.

Beslispunten

- Gaat u akkoord met het versturen van de Kamerbrief Uitwerking plan van aanpak hoogbegaafdheid?
- Gaat u akkoord met het afdoen van het verzoek van de vaste commissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap om reactie op de brieven in de Kamerbrief²:
 - 'Concrete handreikingen uit de PO-praktijk voor het Plan van Aanpak(PvA) voor hoogbegaafdenonderwijs' d.d. september 2022
 - 'Inhoudelijke reactie op uw brief d.d. 15 juli jl. m.b.t. primair voltijd HB-onderwijs' d.d. 5-10-2022
 - 'van HB scholen m.b.t. passend onderwijs voor hoogbegaafden en het besluit van de AOb, de CNV en het Lerarencollectief' d.d. 4-11-2022

Kernpunten

- Voor de zomer heeft u de Kamer geïnformeerd over het plan van aanpak hoogbegaafdheid. In opdracht van OCW zijn er met het veld vier sessies door Oberon georganiseerd over: de actuele stand van zaken (sessie A), de beschikbare kennis op het gebied van hoogbegaafdheid (sessie B), een concept visie op het onderwijs aan hoogbegaafden (sessie C) en de te nemen maatregelen (sessie D).

¹ Kamerstukken II, 2021-2022, 31497, nr. 442

² Er is geen eenduidige wetenschappelijke definitie van (hoog)begaafdheid. Daarom wordt de term '(hoog)begaafd' gebruikt en verwijst hiermee naar de circa 10% kinderen met begaafdheidskenmerken (die al dan niet zichtbaar kunnen zijn, mede afhankelijk van persoonlijkheids- en omgevingsfactoren). In deze nota wordt voor de leesbaarheid ook de term hoogbegaafde (HB) leerlingen gebruikt.

² Met kenmerk: 2022D46151

- Uit de sessies spreekt een duidelijke wil om het onderwijs aan (hoog)begaafde leerlingen te verbeteren.
- Op 1 december jl. heeft een brainstormsessie plaatsgevonden, waarin met u is afgestemd over i. de door het veld voorgestelde visie en maatregelen, ii. de drie dilemma's (definitie hoogbegaafdheid, sturing en inclusief onderwijs) en iii. de voorgestelde maatregelen door OCW. Zo is er gekozen om de definitie van hoogbegaafdheid breed te houden omdat het uitgangspunt van OCW een zo passend mogelijk aanbod is voor elke hoogbegaafde leerling. Ook is ervoor gekozen om niet voor voorzieningen voor hoogbegaafden specifiek over te gaan tot directe financiering, omdat dit niet past binnen de systematiek van passend onderwijs. Tot slot is besproken dat onderwijs aan hoogbegaafde leerlingen past binnen inclusief onderwijs. Dit kan betekenen binnen reguliere scholen en aangeboden in parallelklassen, waar gezocht wordt naar mogelijkheden om delen van het onderwijsprogramma te volgen met de kinderen in de parallelklas. Gespecialiseerd onderwijs blijft bestaan, voor leerlingen die dat echt nodig hebben.
- De in de brainstorm bepaalde richting ten aanzien van de dilemma's is uitgewerkt in de Kamerbrief, inclusief de relatie met de motie van Westerveld, waarin is verzocht de bekostiging van de samenwerkingsverbanden met hoge reserves te verladen en het geld wat hierdoor vrij komt uit te geven aan passend onderwijs en het amendement van Paul en Van Meenen, wat voorziet in de instandhouding van voltijdshoogbegaafdheidsvoorzieningen door incidenteel € 9,5 miljoen toe te voegen aan de middelen voor begaafde leerlingen.
- In de Kamerbrief presenteren we de visie "optimale ontwikkelingskansen, ook voor (hoog)begaafde leerlingen".
- Er wordt overeenstemming gevonden in *wat* er nodig is voor deze leerlingen. Punt van discussie blijft echter *de wijze waarop* het onderwijs aan (hoog)begaafde leerlingen wordt georganiseerd en gefinancierd binnen de kaders van passend en inclusief onderwijs. Het uitgangspunt van OCW is en blijft om binnen de kaders van passend en inclusief onderwijs te blijven.
- Er worden op 4 thema's maatregelen genomen die gericht zijn op: het erkennen van hoogbegaafdheid, het vergroten van de kennis rondom hoogbegaafdheid, een passend en dekkend aanbod bieden en flexibilisering stimuleren. Een deel van deze maatregelen worden vooral door u genomen. Daarnaast is er ook een taak weggelegd om met veldpartijen de overige maatregelen die volgen uit de sessies te nemen. De maatregelen moeten leiden tot een passend en dekkend aanbod binnen samenwerkingsverbanden, waarvoor u de volgende randvoorwaarden schetst:
 - U geeft erkenning voor deze doelgroep en geeft daarom expliciet aan wat een passend en dekkend aanbod voor (hoog)begaafde leerlingen is;
 - Wat de opdracht aan samenwerkingsverbanden en partners is

- en wat de relatie is ten aanzien van inclusiever onderwijs (erkenning en dekkend aanbod).
- o Welke middelen kunnen hiervoor worden ingezet (inzet van subsidiemiddelen met specifieke voorwaarden, regeerakkoord en in relatie met het doel van het amendement Paul en Van Meenen), zodat er voldoende structurele middelen beschikbaar zijn voor de doelgroep.
- o Tot slot neemt u aanvullende acties op het gebied van kennis (Kenniscentrum) en schetst u wat al mogelijk is op het gebied van flexibilisering.
- Deze meeste maatregelen worden in de eerste helft van 2023 genomen. Een aantal maatregelen, die binnen de bredere context van passend onderwijs vallen, zullen in andere lopende trajecten worden meegenomen. In de brief Verbeteraanpak passend onderwijs die wordt verzonden voor het debat passend onderwijs eind maart, zullen deze nieuwe ontwikkelingen worden toegelicht aan de Kamer.

Toelichting

Proces plan van aanpak en opbrengsten

- Oberon heeft, in opdracht van OCW, in oktober en november sessies georganiseerd met het veld. Daarin zijn de volgende vier onderwerpen aan bod gekomen: de actuele stand van zaken (sessie A), de beschikbare kennis op het gebied van hoogbegaafdheid (sessie B), een concept visie op het onderwijs aan hoogbegaafden (sessie C) en de te nemen maatregelen (sessie D).
- Uit de sessies spreekt een duidelijke wil om het onderwijs aan (hoog)begaafde leerlingen te verbeteren.
- In de Kamerbrief presenteert u de geformuleerde visie "optimale ontwikkelingskansen, ook voor (hoog)begaafde leerlingen". Deze visie is gezamenlijk met het veld geformuleerd en heeft daarom naar verwachting voldoende draagvlak. Daarnaast sluit de geformuleerde visie aan bij de opdracht van het (passend) onderwijs en kansengelijkheid.
- Het samenvattende verslag van Oberon wordt met de Kamerbrief verzonden.

Beleidsreactie Kamerbrief

- Op 1 december jl. heeft een brainstormsessie plaatsgevonden, waarin met u is afgestemd over i. de door het veld voorgestelde visie en maatregelen, ii. de drie dilemma's met betrekking tot sturing en de relatie met inclusief onderwijs en iii. de voorgestelde maatregelen.
- Op basis daarvan is de Kamerbrief als volgt uitgewerkt: In de Kamerbrief worden de volgende onderdelen beschreven, namelijk i. de urgentie en noodzaak; ii. wat de opbrengsten zijn van het plan van aanpak, iii. de drie dilemma's waarop sturing van OCW is vereist en tot slot iv. wat de maatregelen hierop zijn.

- Op basis van de opbrengsten van de sessies en de brainstorm staat in de Kamerbrief genoemd:
 - U geeft weer dat de definitie van de groep (hoog)begaafde leerlingen niet leidend moet zijn, maar dat er uitgegaan moet worden van de onderwijs- en ondersteuningsbehoeftes. U geeft aan dat u uitgaat van de brede range van (hoog)begaafde leerlingen, zoals door sommigen wordt onderverdeeld in subgroepen: begaafd, hoogbegaafd en zeer hoogbegaafd. Voor alle (hoog)begaafde leerlingen zal een passend en dekkend aanbod gecreëerd moeten worden, ondanks dat de onderwijs- en ondersteuningsbehoeftes van deze leerlingen sterk uiteen lopen.
 - U geeft steviger weer wat u verwacht van een dekkend en passend aanbod op het gebied van hoogbegaafdheid. Daarmee wilt u verduidelijken dat er voor het gehele begaafdheidsspectrum een passend en dekkend aanbod is.
 - U geeft aan wat uw visie is op de route naar inclusief onderwijs voor deze doelgroep. U sluit daarbij aan bij de koers van inclusief onderwijs, maar maakt het meer expliciet. Zo is het voor een grote groep (hoog)begaafden goed mogelijk om binnen het reguliere onderwijs voldoende ondersteuning en uitdaging te bieden, aanvullend zowel in als buiten de klas. Voor de kleine groep (zeer) (hoog)begaafde leerlingen die een specifiek afgestemd onderwijsaanbod nodig hebben, blijft er de mogelijkheid bestaan tot een speciale voorziening, waarbij het voorwaardelijk is dat er verbinding wordt gezocht met regulier onderwijs.
 - Er wordt een nieuwe regeling opgesteld 'begaafde leerlingen in po en vo' (we bekijken de mogelijkheden voor de periode 2023 t/m 2028). Hiervoor worden de RA-middelen gebruikt.
 - Hierbij willen we opnemen dat er een volledig palet aan onderwijs- en ondersteuningsmogelijkheden aanwezig is binnen een samenwerkingsverband, en de subsidie wordt ingezet voor het inrichten van de ondersteuning voor de (zeer) hoogbegaafden (extra ondersteuning).
 - Na 2028 kan overwogen worden om de beschikbare middelen (15 miljoen in 2023, per 2024 28 miljoen) toe te voegen aan de lumpsumbekostiging (en daarmee structureel worden gemaakt).
 - Op basis van de opbrengst verwoord in het verslag van Oberon wordt met het veld – onder leiding van het Kenniscentrum – verder gewerkt aan het uitdragen van de visie, het uitwerken van de maatregelen en het communiceren hierover met scholen en samenwerkingsverbanden.
- Daarnaast is op basis van de besproken onderwerpen in de brainstorm de Kamerbrief opgenomen dat de mogelijkheid wordt verkend om de motie van Westerveld³ mee te nemen in de uitvoering van het amendement van Paul en van Meenen⁴.

³ 31497, nr. 270

⁴ 36200-VIII-61

Datum
9 december 2022

Financiële dekking van de maatregelen

Thema	Maatregelen	Wie	Termijn	Dekking
Meer erkenning	1. Een duidelijke visie op inclusie, in relatie tot specifieke (voltijds) voorzieningen voor HB.	OCW expliciteert deze visie in deze brief en neemt dit mee in de routekaart inclusief onderwijs.	Voorjaar 2023	Geen dekkend nodig, wordt meegenomen in brieven en lopende trajecten hb en inclusief onderwijs
	2. Een handreiking over de specifieke ondersteuning, passend bij verschillen in HB-spectrum	Kenniscentrum stelt in opdracht van OCW een handreiking op	Voorjaar 2023	Geen dekking nodig, kan als onderdeel opdracht Kenniscentrum (2022-2026)
Beter dekkend aanbod	3. Subsidie met specifieke aandacht voor voltijds voorzieningen.	OCW investeert in (hoog)begaafdheid. OCW werkt dit uit in een subsidie met specifieke eisen met betrekking tot voorzieningen voor hele spectrum.	Voorjaar 2023	Structurele middelen (14 miljoen) aangevuld met middelen amendement Paul en van Meenen (2023 – 23,5 miljoen) en RA middelen (>2024, 28 miljoen)
	4. Scherper toezien op dekkend aanbod – naast het basisaanbod op school – voor het gehele HB spectrum.	OCW neemt dit op in overleg met Inspectie van het Onderwijs. Communicatie volgt eind 2023.	Uitwerken in 2023	Geen financiële consequenties.
	5. In maatregel drie wordt bekeken of ook een analyse van huidige situatie per samenwerkingsverband kan worden verbonden aan eisen voor subsidie zoals bedoeld in maatregel drie.	OCW, Inspectie van het Onderwijs, Kenniscentrum, samenwerkingsverbanden, in samenwerking met vertegenwoordiging van ouders en leerlingen.	Uitwerken in 2023	Zie maatregel 3
Kennis delen en goede voorbeelden verspreiden	6. Kennis delen en actief goede voorbeelden verspreiden.	Kenniscentrum, Steunpunt Passend Onderwijs	Per direct	Geen dekking nodig, onderdeel van opdracht aan Kenniscentrum (en Passend Onderwijs)
	7. Ieder samenwerkingsverband heeft de mogelijkheid	Wordt meegenomen in gesprek met samenwerkingsverbanden,	Verkennen in 2023	Kan ook evt. meegenomen worden als

Datum
9 december 2022

	om een hb specialist in te zetten	waar concrete acties en daadkracht een onderdeel van zullen zijn.		onderdeel van maatregel 3.
	8. Netwerk van organisaties en expertise in beeld (sociale kaart). Inclusief informatievoorziening.	OCW neemt dit op met het Kenniscentrum in overleg met de samenwerkingsverbanden en de inrichting van de ouder- en jeugdsteunpunten.	Uitwerken in 2023	Kan als onderdeel van huidige opdracht aan Kenniscentrum en inrichting ouder- en jeugdsteunpunten
	9. Meer aandacht voor (hoog)begaafde leerlingen in (leraren)opleidingen.	Wordt door OCW o.a. meegenomen in huidige maatregel rondom lerarenopleidingen in kader passend onderwijs.	Lange termijn	Lopend traject als verbetermaatregel, wordt daarin meegenomen.
Maatwerk waar mogelijk	10. Duidelijke communicatie over de ruimte in wet- en regelgeving. Flexibilisering in wet- en regelgeving.	OCW bekijkt samen met CvtE en Inspectie of extra communicatie nodig is. OCW start per 1 januari 2023 het experiment OZA.	Bespreken in 2023	Alleen van toepassing wanneer extra communicatie nodig is.

Relatie andere ontvangen brieven en lopende toezeggingen

- Daarnaast kan in deze Kamerbrief het verzoek van de vaste commissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap om reactie op de brieven 'Concrete handreikingen uit de PO-praktijk voor het Plan van Aanpak(PvA) voor hoogbegaafdenonderwijs' d.d. september 2022, 'Inhoudelijke reactie op uw brief d.d. 15 juli jl. m.b.t. primair voltijd HB-onderwijs' d.d. 5-10-2022 en 'van HB scholen m.b.t. passend onderwijs voor hoogbegaafden en het besluit van de AOb, de CNV en het Lerarencollectief' d.d. 4-11-2022 worden afgedaan. Ons voorstel is om dit in deze brief mee te nemen, omdat deze ontvangen brieven zijn gebruikt voorafgaand en tijdens de sessies en in de voorgestelde maatregelen.
- De Kamer heeft ook verzocht om in algemene zin te reageren op het opstappen van de AOb, de CNV en het Lerarencollectief uit de gesprekken over passend onderwijs. Daarop zal worden ingegaan bij de voortgangsrapportage passend onderwijs die naar verwachting in het eerste kwartaal van 2023 zal worden verzonden.
- Tevens wordt in deze Kamerbrief de actuele situatie beschreven, zoals naar voren is gekomen in het monitoronderzoek bij de regeling 'begaafde leerlingen in het po en vo'. Deze bevindingen bevestigen het beeld uit de sessies en sluiten aan bij onze maatregelen.
- Naast het monitoronderzoek wordt er ook een impactonderzoek gedaan. Daarvan zijn de tussentijdse resultaten naar verwachting begin 2023 beschikbaar en zullen dan met de Kamer worden gedeeld.

TER BESLUITVORMING
Aan: MPVO

**Kansengelijkheid en
Onderwijsondersteuning**

Van
Persoonlijke levensfeer - besche

Datum
11 november 2022

Referentie
34829511

Bijlagen
1. Oberon "Concept geïntegreerde
samenvatting sessies HB – versie 28-
11"

nota

Voortgang plan van aanpak hoogbegaafdheid

Aanleiding

In reactie op de ontvangen vervolgbrief van de voltijds hoogbegaafdheids-
onderwijs (VHB) scholen heeft u vorige maand aangegeven tijdig geïnformeerd te
willen worden over de voortgang en uitwerking van het plan van aanpak. We
bespreken dit graag met u op 1 december in een brainstormstaf, waar deze nota
de voorbereiding voor is.

In de bijlage is het conceptverslag van Oberon – die in opdracht van OCW met
het veld heeft gewerkt aan een concept visie inclusief voorgestelde maatregelen -
opgenomen (d.d. 28-11-2022). Deze opbrengsten vanuit het veld dient als basis
voor het gesprek, maar er liggen nog enkele knelpunten waar het veld het niet
over eens is en waar dus richting op nodig is.

In het vervolg van deze nota volgt: i. een weergave van waar we nu staan met
het plan van aanpak inclusief de opbrengst van het werk van Oberon, ii. drie
dilemma's ter bespreking in de brainstormstaf waar richting op nodig is en tot slot
iii. wat zijn de ambtelijke voorstellen voor de beleidsreactie hierop.

In de brief van 15 juli 2022¹ is toegezegd om voor het kerstreces de Tweede
Kamer per brief te informeren met daarin opgenomen de visie en de te nemen
maatregelen. De beleidsreactie zal worden opgesteld op basis van uw richting en
opmerkingen in de brainstormstaf.

N.B. Tijdens de begrotingsbehandeling is een amendement van de leden Paul en
van Meenen ingediend dat vraagt om 9,5 miljoen incidenteel toe te voegen aan de
middelen voor begaafde leerlingen, om te voorzien in middelen om
hoogbegaafdheidsvoorzieningen te versterken. Hier wordt in december over
gestemd (na alle begrotingsbehandelingen) en nemen we mee in de Kamerbrief
over HB als dat mogelijk is qua timing.

Beslispunt

1. Kunt u zich - in algemene zin - vinden in de door het veld voorgestelde
visie en de geformuleerde uitgangspunten (zoals geformuleerd in het
conceptverslag van Oberon)?

¹ Kamerstukken II, 2021-2022, 31497, nr. 442

² Er is geen eenduidige wetenschappelijke definitie van (hoog)begaafdheid. Daarom
hanteert het Informatiepunt Onderwijs & Talentontwikkeling de term '(hoog)begaafd' en
verwijst hiermee naar de circa 10% kinderen met begaafdheidskenmerken (die al dan niet
zichtbaar kunnen zijn, mede afhankelijk van persoonlijkheids- en omgevingsfactoren). In
deze nota wordt voor de leesbaarheid ook de term hoogbegaafde (HB) leerlingen gebruikt.

2. Hoe kijkt u aan tegen de hieronder geformuleerde drie dilemma's met betrekking tot definitie, sturing en de relatie met inclusief onderwijs, inclusief het advies om hier mee om te gaan?
3. Kunt u zich vinden in de daaruit door ons (ambtelijk) voorgestelde maatregelen, uit te werken in een beleidsreactie (Kamerbrief)?

Datum
11 november 2022

Kernpunten

- In het debat passend onderwijs van 30 maart jl. heeft u een plan van aanpak toegezegd gericht op goed aanbod voor hoogbegaafde² (HB-) leerlingen. Het aanbod schiet hierin tekort.
- Voor de zomer heeft u de Tweede Kamer geïnformeerd over dit plan van aanpak Hoogbegaafdheid, dat dit najaar is uitgewerkt.
- Inmiddels heeft Oberon in opdracht van OCW met het veld (zie bijlage 2 voor deelnemers) in vier sessies de actuele situatie in kaart gebracht (sessie A), de kennisbasis besproken (sessie B) en is er samen met het veld een visie (sessie C) uitgewerkt. Tot slot is besproken welke concrete maatregelen nodig zijn om deze visie in de praktijk te brengen (sessie D).
- Daarnaast heeft met leerlingen een aparte sessie plaatsgevonden en leerkrachten zijn via een app (Teacher Tapp) bevraagd over deze thema's.
- De gesprekken zijn over het algemeen constructief en kritisch gevoerd, waarbij diverse perspectieven aan bod zijn gekomen. Uit de sessies spreekt een duidelijke wil en urgentie om het onderwijs aan hoogbegaafden te verbeteren, onder alle deelnemers.
- De geformuleerde visie heeft als titel: "Optimale ontwikkelingskansen, ook voor (hoog)begaafde leerlingen". Een optimale ontwikkeling is van belang voor zowel (het welbevinden van) het kind als voor de leefomgeving. Ook is het van maatschappelijk belang om deze leerlingen zich optimaal te laten ontwikkelen en toe te rusten, zodat ze naar eigen vermogen een betekenisvolle bijdrage kunnen leveren aan de maatschappij (zie als bijlage het conceptverslag van Oberon).
- Het ambtelijke advies is om mee te gaan in deze geformuleerde visie. Deze visie is gezamenlijk met het veld geformuleerd en heeft daarom naar verwachting voldoende draagvlak. Daarnaast sluit de geformuleerde visie aan bij de opdracht van het (passend) onderwijs en kansengelijkheid. Het gaat er van uit dat voor alle leerlingen optimale ontwikkelingskansen van belang zijn, en onderstreept dit voor de hoogbegaafde leerlingen omdat dit één van de groepen leerlingen is waarvoor dit nog niet goed genoeg lukt.
- Hoe verder? We verwachten dat er op basis van de bijeenkomsten en de gevormde visie dan ook gezamenlijk verder kan worden gewerkt aan *wat er nodig is* voor deze leerlingen.
- Punt van discussie blijft echter *de wijze waarop* het onderwijs aan hoogbegaafden wordt georganiseerd en gefinancierd binnen de kaders van passend onderwijs. Het uitgangspunt van OCW is en blijft om binnen de kaders van passend onderwijs te blijven.
- Op basis van de opbrengsten uit de sessies wordt door de deelnemers geadviseerd om maatregelen te nemen (zie toelichting deel 1), gerapporteerd in het verslag van Oberon. Hierbij is ook in kaart gebracht wie deze maatregelen (waar mogelijk in samenwerking) kan uitvoeren (OCW, samenwerkingsverbanden, Kenniscentrum, belangengroepen).
- Het ambtelijk advies is om met de uitwerking van deze maatregelen op zowel relatief korte termijn als lange termijn te zorgen voor duurzame en structurele oplossingen voor *alle* hoogbegaafde leerlingen in elke regio. Het moet zorgen voor een gezamenlijkheid en gemeenschappelijkheid in wat er met elkaar bereikt moet worden voor een stabiel, dekkend en passend aanbod en waar dit randvoorwaardelijk aan moet voldoen (welke

middelen kunnen hiervoor worden ingezet, wat houdt een dekkend aanbod voor leerlingen in, wat is de opdracht aan samenwerkingsverbanden en partners hierin; wat is de doel t.a.v. inclusiever onderwijs?). Voor deze groep leerlingen is nu er nog (te) vaak geen passend aanbod in de regio, waardoor er problemen ontstaan, leerlingen uitvallen van school of ouders die lange afstanden afleggen voor een passend plek.

Datum
11 november 2022

- Op basis van de voorgestelde adviezen ten aanzien van de dilemma's en de opbrengsten uit de sessies adviseren wij de volgende vetgedrukte maatregelen als eerst te nemen om richting te geven in de visie op hoogbegaafdheid. Deze voorstellen zijn ter bespreking in de brainstormstaf.

Erkenning:

- 1. Specificeer de visie op inclusiever onderwijs voor HB-leerlingen;**
2. Maak een handreiking t.b.v. ontwikkelingslijnen en daarbij behorende onderwijsbehoeften.

Dekkend aanbod:

1. Onderzoek welke financiering structureel (aanvullend) nodig is voor een volledig dekkend aanbod;
- 2. Garandeer een flexibel aanbod van basisondersteuning tot extra ondersteuning;**
3. Verken mogelijkheden om per SWV in kaart te brengen of het aanbod dekkend is (kwaliteitscriteria) en of de organisatievorm hierin faciliterend is.

Kennis:

- 1. Borg en deel kennis;**
- 2. Stel laagdrempelig een HB-specialist beschikbaar;**
3. Maak een sociale kaart van organisaties die betrokken zijn bij het onderwijs en de ondersteuning van HB-leerlingen;
- 4. Schenk meer aandacht voor HB in lerarenopleidingen.**

Flexibilisering

1. In examinering en diplomering;
- 2. Maak duidelijk welke ruimte er is voor aanbod, examinering en curricula in de huidige wet- en regelgeving.**

- In de kamerbrief stellen we daarom voor om expliciet in te gaan op de volgende punten:
 - o Geef de urgentie aan van de te nemen maatregelen voor deze doelgroep én normaliseer dat deze leerlingen zullen profiteren van de verbetermaatregelen van passend onderwijs (zodat deze niet als uitzondering van passend onderwijs gezien worden).
 - o Definieer de doelgroep en erken de diversiteit in onderwijsbehoeftes.
 - o Geef SWV'en de opdracht verschillende oplossingen te bieden voor de diverse onderwijsbehoeftes van hoogbegaafden.

Toelichting

Deel I: Opbrengst traject Oberon

Hieronder volgt een beschrijving van de opbrengst van de vier sessies.

Consensus over wat, verdeeldheid over hoe

- Er is consensus over de volgende elementen (wat is nodig, welke doelen zijn onderliggend aan deze visie):
 - o Meer erkenning specifieke en diverse ontwikkelingsbehoeften;

Datum
11 november 2022

- Meer stimulerend signaleren in alle ontwikkelingsfasen en gebieden;
- Dekkender aanbod garanderen, gericht op ontwikkeling en maatwerk;
- Meer samenwerken en ontschotten;
- Betere professionalisering en kennisdeling.
- Er is echter verdeeldheid over *hoe* dit moet worden georganiseerd en gefinancierd. Men is het er over eens dat de inhoud leidend is. Er is geen consensus over de volgende specifieke elementen:
 - *Dekkend aanbod* Over de positionering van voltijd HB-onderwijs bestaat in het veld geen consensus. Wel wordt door iedereen onderschreven dat er goede landelijke dekking van voltijd HB-onderwijs moet zijn en dat dit georganiseerd moet worden op een zo inclusief mogelijke manier. Hierbij is het van belang te letten op de mate waarin het 'hoe' voor samenwerkingsverbanden wordt voorgeschreven. Over de noodzaak van een voltijd HB-voorziening in iedere regio is geen consensus. Dit gaat voor sommige samenwerkingsverbanden tegen hun (inclusie)opdracht in. Volgens anderen hoeft de inclusie-opdracht de noodzaak van voltijd HB-voorzieningen niet te bijten, doordat voltijd HB-onderwijs parallel aan regulier onderwijs georganiseerd kan worden.
 - *Structurele financiering* Hoewel het veld het eens is over de noodzaak van structurele financiering van een dekkend onderwijs- en ondersteuningsaanbod, bestaat er geen consensus over het oormerken van financiering voor verschillende groepen leerlingen met verschillende behoeften. Enerzijds klinkt de behoefte aan een aparte financieringsstroom voor het voltijd hoogbegaafdheidsonderwijs, en anderzijds klinkt juist de behoefte om samenwerkingsverbanden de ruimte te geven om niet geoormerkte middelen in te zetten op een manier die in de eigen context het beste werkt.
- Er is een aantal maatregelen die volgens het veld als eerst genomen moeten worden door OCW:
 - Erkenning:
 1. Specificeer de visie op inclusiever onderwijs voor HB-leerlingen;
 2. Maak een handreiking t.b.v. ontwikkelingslijnen en daarbij behorende onderwijsbehoeften.
 - Dekkend aanbod:
 1. Onderzoek welke financiering structureel (aanvullend) nodig is voor een volledig dekkend aanbod;
 2. Garandeer een flexibel aanbod van basisondersteuning tot extra ondersteuning;
 3. Verken mogelijkheden om per SWV in kaart te brengen of het aanbod dekkend is (kwaliteitscriteria) en of de organisatievorm hierin faciliterend is.
 - Kennis:
 1. Borg en deel kennis;
 2. Stel laagdrempelig een HB-specialist beschikbaar;
 3. Maak een sociale kaart van organisaties die betrokken zijn bij het onderwijs en de ondersteuning van HB-leerlingen;
 4. Meer aandacht voor HB in lerarenopleidingen.
 - Flexibilisering
 1. In examinering en diplomering;

2. Maak duidelijk welke ruimte er is voor aanbod, examinering en curricula in de huidige wet- en regelgeving.

Datum
11 november 2022

Deel II: drie dilemma's ter bespreking in de brainstormstaf waar richting op nodig is

1. Om te zorgen dat de betrokkenen dezelfde taal spreken en de juiste leerlingen bij de voorgestelde maatregelen betrekken, is het belangrijk om tot een eenduidige definitie te besluiten. Binnen het veld leven er verschillende opvattingen over wat de definitie hoogbegaafdheid omvat, welke leerlingen dit betreft en dit zorgt voor onduidelijkheid en spraakverwarring. Daarop aansluitend is er ook een grote diversiteit onder de HB-leerlingen, waardoor er grote verschillen in onderwijsbehoeften bestaan. Als je de definitie van hoogbegaafd breed opvat (een definitie van de doelgroep hanteert "leerlingen met begaafdheidskenmerken" – ca. 10% van de leerlingen) worden de beschikbare middelen over een grotere groep verdeeld dan wanneer je een smallere definitie hanteert (bijv. hoogbegaafde leerlingen ca. 2,5%, of uitzonderlijk hoogbegaafde leerlingen – ca. 1%).

- Vanuit OCW is het uitgangspunt dat er een zo passend mogelijk aanbod is voor elke hoogbegaafde leerling, aansluitend bij de onderwijs- en ondersteuningsbehoefte (zie figuur 1a). Wij stellen daarom voor het begrip hoogbegaafdheid breed op te vatten (alle hoogbegaafde leerlingen, dus begaafde leerlingen, hoogbegaafde leerlingen en zeer hoogbegaafde leerlingen), maar daarin wel specifiek benoemd dat het een heterogene groep betreft met uiteenlopende onderwijsbehoeftes.
- De definitie zou ondersteunend moeten zijn, om het gesprek op gang te brengen over welke leerlingen er bedoeld worden én in relatie met de diverse onderwijs- en ontwikkelingsbehoeftes, zoals we dat voor het hele passend onderwijs doen. Daarbij dient wel te worden gekeken of SWV'en een aanbod hebben dat varieert in lichte tot intensieve onderwijsaanpassingen om voor alle hoogbegaafde leerlingen een zo passend mogelijk aanbod te creëren (zowel binnen de klas, buiten de klas alsook mogelijkheid tot peergroup onderwijs). Dit kan helpend zijn om het toezicht op samenwerkingsverbanden te verduidelijken en om richting ouders het aanbod duidelijk in beeld te brengen.

2. We willen met deze uitwerking van het plan van aanpak een aanjagende werking hebben op het creëren van een goed passend aanbod voor alle hoogbegaafde leerlingen, afgestemd op de behoeftes en hiaten in de regio's. Samenwerkingsverbanden hebben de taak om een dekkend aanbod in hun regio te creëren. Vanuit de taak en opdracht vanuit OCW hebben samenwerkingsverbanden een lumpsumbekostiging en daarmee grote bestedingsvrijheid. Tegelijk vraagt een deel van het veld (in samenwerking met politiek) om het versterken van voltijd hb-voorzieningen (zie amendement van de leden Paul en van Meenen). Om te zorgen dat de inhoud leidend blijft zou een integrale aanpak moeten worden ingezet op alle ondersteuningsniveaus: wat heeft de leerling nodig en in welke vorm kan dit in de regio geboden worden? Er zou bijvoorbeeld (in een subsidieregeling) kunnen worden voorgeschreven dat samenwerkingsverbanden deze middelen óók inzetten op de kleine groep zeer hoogbegaafden, waarvan we weten dat ze op dit moment vaak geen passend aanbod krijgen en daardoor een hoog risico op uitval hebben (zie ook dilemma 3).

- Om toch te borgen dat er een passend aanbod is moeten er bijvoorbeeld: goede afspraken gemaakt worden met SWV'en, kan de opdracht worden verduidelijkt, en/of kan het toezicht worden verscherpt. Het advies is om deze elementen in de aanpak mee te nemen.

- Het advies is om het kader passend onderwijs te blijven hanteren en alleen voor te schrijven *wat* er gedaan moet worden om leerlingen te ondersteunen en daar afspraken over te maken. *Hoe* dit wordt gedaan blijft aan de SWV'en. Een formulering van hb-voorziening wordt gezien als een *hoe*. Dit stuit tegen de beleidsvrijheid van samenwerkingsverbanden en past daardoor niet binnen passend onderwijs.
- Directe bekostiging, oftewel het oormerken van middelen, is niet passend, aangezien dit indruist tegen de uitgangspunten van passend onderwijs. Een keuze voor directe geormerkte bekostiging is een onomkeerbare beslissing en betekent mogelijk dat ook andere aandachtsgebieden binnen passend onderwijs een dergelijke beweging willen maken, wat de facto het einde is van de beleidsvrijheid van samenwerkingsverbanden en het stelsel passend onderwijs.
- Deze manier van het voorschrijven van een vorm waarin aanbod geboden moet worden, creëert tevens moeilijkheden met het definiëren van deze voorziening (wanneer is een voltijd hb-voorziening een voltijd hb-voorziening)? Betreft dit de voltijd hb- scholen, of ook (bijv. Montessori) scholen die een goed passend voltijd aanbod creëren, of kan het ook een zorginstelling zijn die een voltijd hb-voorziening inricht?
- Daarnaast zou dit een averechts effect kunnen hebben op het ontwikkelen en inzetten op de kennis en kunde in de reguliere scholen, want er is een plek (voltijd hb-voorziening) beschikbaar voor de hoogbegaafde leerlingen.
- Let op: Tijdens de begrotingsbehandeling is een amendement ingediend dat vraagt om 9,5 miljoen incidenteel toe te voegen aan de middelen voor begaafde leerlingen, om hoogbegaafdheidsvoorzieningen te versterken. Daarin wordt verwacht dat samenwerkingsverbanden de middelen fifty-fifty co-financieren en dat in een nieuwe regeling wordt toegewerkt naar een subsidieregeling waarin het voltijd hoogbegaafdheidsonderwijs wordt geborgd en versterkt. Er is dus ook een politieke wens om in voltijds HB voorzieningen te voorzien, en de wens om deze voorzieningen financieel te steunen.

3. Het doel moet zijn om op zowel relatief korte termijn als op lange termijn te zorgen voor duurzame en structurele oplossingen voor *alle* hoogbegaafde leerlingen in elke regio. Dit betekent dat er voor alle hoogbegaafde leerlingen een passend aanbod is (zie figuur 1a opbouw basisondersteuning tot specifieke maatwerkoplossingen passend bij de onderwijsbehoeftes). Een deel van het veld ervaart een spanning tussen het creëren van enerzijds een goed aanbod voor de kleine groep (zeer) hoogbegaafde leerlingen - die gebaat zijn bij een VHB-aanbod (vaak in hb-voorziening), en anderzijds de ambitie om te werken aan inclusief onderwijs. Afhankelijk van de huidige situatie van de regio, betekent dit dat sommige meer moeten gaan inzetten op de basisondersteuning en andere regio's op maatwerkoplossingen (of beiden).

- Gebleken is dat samenwerkingsverbanden nu voltijds-voorzieningen opheffen, enerzijds vanwege een kostenvraagstuk, maar anderzijds ook vanwege het idee dat deze niet zouden passen binnen inclusief onderwijs.
- Er wordt gewerkt aan een routekaart inclusief onderwijs, hier is aandacht voor specifieke doelgroepen een onderdeel van. In de routekaart staat vermeld dat (tijdelijk of voor langere tijd) speciale onderwijsvoorziening of zorg nodig is, dit moet kunnen als dit bijdraagt aan de ontwikkeling van kinderen. Dit kan betekenen binnen reguliere

scholen en aangeboden in parallelklassen, waar gezocht wordt naar mogelijkheden om delen van het onderwijsprogramma te volgen met de kinderen in de parallelklas. Gespecialiseerd onderwijs blijft bestaan, voor leerlingen die dat echt nodig hebben. Het advies is om dit expliciet mee te nemen in de routekaart inclusief onderwijs maar ook in de Kamerbrief HB hier aandacht aan te besteden.

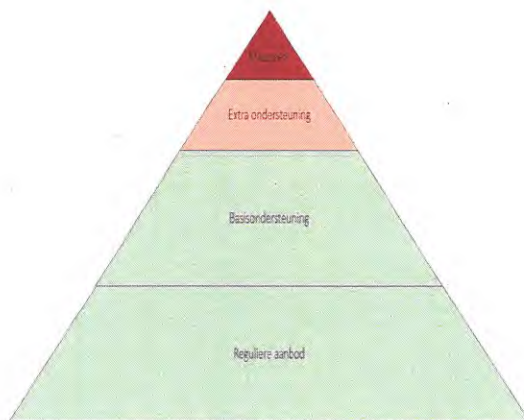
Datum
11 november 2022

Deel III: wat zijn de ambtelijke voorstellen voor de beleidsreactie hierop (na brainstorm de richting te verwerken in Kamerbrief december 2022)

- In de Kamerbrief geven we de urgentie aan van de problematiek en dat dit prioriteit heeft. Tegelijkertijd de waarschuwing dat we ook waken dat deze groep HB-leerlingen 'apart' wordt gezet, want er zijn verbetermaatregelen van passend onderwijs die van toepassing zijn op alle leerlingen. We herhalen het credo dat naar voren is gekomen tijdens het uitvoeren van het plan van aanpak dat er een goed en passend aanbod moet zijn, ook voor alle hoogbegaafde leerlingen. De opdracht van passend onderwijs blijft gelden, maar deze maatregelen dienen als versnelling voor deze doelgroep die ook aansluiting vinden bij de algemene verbetermaatregelen en 'Werkagenda Route naar inclusief onderwijs 2035 worden'.
- We definiëren de groep HB-leerlingen als volgt: we erkennen dat er grote verschillen zijn in de hele range van hoogbegaafdheid, waarbij daarbinnen vaak grofweg gesproken wordt van begaafd, hoogbegaafd en uitzonderlijk hoogbegaafd. Deze drie groepen bevinden zich op een spectrum, waarbij niet alleen gekeken wordt naar IQ, maar ook naar kenmerken en onderwijsbehoeften. Wij bedoelen de gehele groep leerlingen met begaafdheidskenmerken, kortweg hoogbegaafde leerlingen. De driedeling is behulpzaam om het aanbod te organiseren, in gesprek met ouders en leerlingen zelf.
- We geven aan dat de groep leerlingen erg divers is, en dat SWV'en daarvoor verschillende oplossingen zouden moeten kunnen aanbieden. Een aanbod dat aansluit bij alle hoogbegaafde leerlingen. Dit varieert in type en mate van onderwijsaanpassingen. Bijvoorbeeld een extra of ander aanbod op school voor een aantal uur in de week (bijvoorbeeld door middel van een plusklas) tot een voltijds aanbod om zo veel mogelijk aan te sluiten bij de onderwijsbehoeften van de leerling. Hierbij is het uitgangspunt dat dit niet uitgaat van labelen (bijvoorbeeld o.b.v. de scores op intelligentietests), maar uitgaande dat deze groep niet homogeen is en uiteenlopende onderwijsbehoeften heeft waarin voorzien zou moeten worden.
- We schrijven niet voor dát er een 'voltijds-hb-voorziening' is, maar dat een voltijd passend aanbod onderdeel is van een dekkend aanbod dat in de regio beschikbaar is. Daarbij is van belang dat er onderwijsaanpassingen worden gedaan, zodat er aanbod is dat gedurende de schoolweek zo passend mogelijk is (definitie 'voltijd'). Een voltijd aanbod kán in theorie ook geboden worden in andere voorzieningen, waarvan voorbeelden worden gezien in scholen die in leergroepen werken.
- Daarin zijn de volgende elementen van belang, maar is ook afhankelijk van de onderwijsbehoeften van de leerlingen en de regionale context: belangrijk is dat er cognitieve uitdaging is in aanbod en didactiek; ontmoeting met 'peers'; aandacht is voor het leren-leren (het toepassen van leerstrategieën) en de sociaal emotionele ontwikkeling. Dit worden als belangrijke inhoudelijke elementen gezien door de deelnemers en OCV om mee te nemen in het inrichten van het 'hoe'.

- Op basis van de ingebrachte ideeën en prioritering van maatregelen stellen we het volgende voor:
 - Op basis van de opbrengst verwoord in het verslag van Oberon wordt met het veld – onder leiding van het Kenniscentrum – verder gewerkt aan het uitdragen van de visie, het uitwerken van de maatregelen en het communiceren hierover met scholen en samenwerkingsverbanden.
 - Er wordt een nieuwe regeling opgesteld 'begaafde leerlingen in po en vo' per 2023 t/m 2027. Hiervoor worden de RA-middelen gebruikt.
 - Hierbij wordt als voorwaarde gesteld dat het volledige palet (zie de driedeling hierboven) op orde is in een SWV en dat de subsidie wordt ingezet voor het inrichten van de ondersteuning voor de (zeer) hoogbegaafden (extra ondersteuning).
 - Na 2027 kan bij behaald resultaat besloten worden om de beschikbare middelen (15 miljoen, per 2024 28 miljoen) toe te voegen aan de lumpsumbekostiging (en daarmee structureel worden gemaakt).

Datum
11 november 2022

Figuur 1a: visualisatie van mogelijke ondersteuningsniveau's voor hb

In het groene gebied de ondersteuning dat op elke school geboden wordt. Dit zijn veelal onderwijsaanpassingen zoals versnellen, verrijken en verdiepen maar ook signaleren. Dit zal voor een deel van hoogbegaafde leerlingen voldoende kunnen zijn. Een deel van de leerling heeft behoefte aan extra ondersteuning (oranje gebied). Dit zijn vaak onderwijsaanpassingen zoals projectmatig werken met peers; aandacht voor leren-leren etc. Dit wordt vaak in de vorm van deeltijdonderwijs of voltijd-onderwijs gedaan. In het rode gebied zullen klein gedeelte van de hoogbegaafde leerlingen (vaak genoemd: zeer hoogbegaafde/creatief hoogbegaafde leerlingen) die zulke specifieke onderwijsbehoeftes hebben dat dit maatwerk vergt.

Bijlage 1: Achtergrondinformatie

- In 2015 is er structureel 29 miljoen aan de lumpsumbekostiging van SWV'en toegevoegd, o.a. ten behoeve van het bieden van passend onderwijs ook aan hoogbegaafde leerlingen.
- Vanaf 2018 staat op de OCW-begroting structureel 15 miljoen t.b.v. deze doelgroep.
- Hiervan is 14 miljoen t/m 2022 in de vorm van een subsidieregeling beschikbaar gesteld voor de SWV'en ('regeling begaafde leerlingen in po en vo'). Daarnaast wordt uit de overgebleven 1 miljoen o.a. deze besteding van de middelen en impact van de activiteiten onderzocht.
- Vanaf 2024 is het budget verdubbeld naar € 28 miljoen vanuit RA-middelen.

- De opbrengsten uit het plan van aanpak kunnen gebruikt worden voor de invulling van deze middelen vanaf 2023.
- Bij het vervolg zal gekeken worden wat op korte termijn haalbaar en effectief is (ook gezien randvoorwaarden zoals andere maatregelen, lerarentekort etc.), en wat op de lange termijn bijdraagt aan de optimale ontwikkelingskansen voor (hoog)begaafde leerlingen.
- Tijdens de begrotingsbehandelingen van 23 november 2022 is het amendement van de leden Paul en Van Meenen 36200VIII-53 over middelen voor begaafde leerlingen. Hierbij wordt voorgesteld om €9.5 miljoen incidenteel toe te voegen aan de middelen voor begaafde leerlingen, waarbij de middelen uitsluitend gebruikt mogen worden voor voltijd hoogbegaafdheidsvoorzieningen. Hierin wordt verwacht dat samenwerkingsverbanden voor 50 procent cofinanciering.

Datum
11 november 2022

Bijlage 2: Deelnemers sessies

- Bij sessie A & B hebben diverse betrokkenen deelgenomen (ca 45): scholen, schoolbesturen, SWV'en; ouders en leerlingen(vertegenwoordiging), gemeenten, HB-specialisten en vertegenwoordigers van de kinderopvang.
- Daarnaast heeft er een sessie met HB-leerlingen plaatsgevonden en deze input is meegenomen en verwerkt in de concept visie zoals opgesteld door Oberon t.b.v. van sessies C en D.
- De leerkrachten zijn via een app (Teacher Tapp) bevraagd over deze thema's.
- Aan de sessies C & D namen een beperkter aantal vertegenwoordigers deel (ca. 15): LAKS; LBVSO; Sectorraad samenwerkingsverbanden VO; Netwerk Leidinggevenden Passend Onderwijs (LPO); Ouders&Onderwijs; Koepel HB (ouderbelangenvereniging); Vereniging van Begaafdheidsprofielscholen; Coördinator van de voltijd HB-scholen; PO-Raad; VO-Raad; Landelijk Kenniscentrum Hoogbegaafdheid (NTCN); de auteur van de situatieanalyse(Persoonlijke levenssfeer - bescherming) en onderwijswetenschapper(Persoonlijke levenssfeer - beschermer).